

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Rationibus eadem sententia stabilitur, atque ab oppositionibus
asseritur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

23 Controu. I. de Dei Essentia, &c.

extra essentia Dei conceptum fore. Ita necessario censent Mairon in 1. d. 2. qu. 11. Bargius. Frombetam. citans, alique Scotista, apud Bassolidem d. 8. art. 2. qui etiam ex natura rei existentiam Dei ab eius essentia discriminant. Maiorem, ea in re defendit Peius Mirandul. d. 8. earum, quas à se tuendas scripsit. Sed de distinctione rationis obiectiva formaliter videtur eam docere S. Th. in 1. d. 19. q. 2. ar. 1. ad 1. & 2. corp. Salas 1. 2. tract. 2. dist. 3. sect. 7. num. 32. Gran. 1. par. controu. 1. tract. 2. dist. 2. n. 6. Vafq. 1. par. d. 2. 2. n. 6, & d. 2. 4. n. 3. Ruiz d. 15. de Trinit. sect. 2. n. 10. Arriag. 1. par. d. 2. sect. 8. subsect. 1. ac tandem Murciani Recentiores, qui, & aliorum esse aiunt sententiam.

3 Secunda sententia docet, actualitatem Entis, siue essendi à se exercitè, à Dei essentia metaphysica, siue in ratione entis absolute à se formaliter ex parte conceptus obiectiui nullatenus distingui: ita videtur docere S. Th. 1. par. qu. 3. ar. 4. vbi eius interpretes, Soar. 1. de Essentia, & attrib. cap. 2. eam omnino veram, & Fidei veritati consonam censens. Falsolus ad dictum art. dub. 1. & 2. eam omnium, præter datos Scoticos appellans, Arrubal. 1. par. d. 10. cap. 9. Tann. d. 1. qu. 1. dub. 5. referens plures, quibus & nos subscribimus: ac proinde Deum metaphysicè essentialiter per prædicatum Entis, siue essendi à se actu, & exercitè, siue (quod idem est) per existentiam à se omnino, & adæquate constituit, nullquamque existentiam à se inter Dei attributa posse numerari, magis quam inter ea, essentia ipsa metaphysica Dei posse recenseri.

4 Probatur Primò sententia ex verbis Dei datis Exodi 3. pro constitutione essentia metaphysicè philosophicæ Dei, vbi de se Moyse suam, ut vidimus, qu. 2. cert. 2. essentiam metaphysicam explicans, non respondit, esse Ens utcumque, sed Ens actu. *Ego sum qui sum, & qui est misit me ad vos.* Quibus expressè actualitatem essendi suam significauit. Etenim esse, quod tempus concernit aliquod, vel præsens, vel præteritum, vel futurum esse actuale, & exercitum est omnium essentia; non purè possibile adhuc præcisè, quod omnium etiam sententia abstrahit à tempore, neque illud concernit. Ea verò Dei de sua essentia metaphysica testificantis verba de ente, quod tempus concernit fuisse, vel grammaticis puerulis est notum: cum *sum*, & *est*, de præsentis tempore verbi substantiui sint: quare dubium esse potest nemini de suo esse actuali locutum ibi fuisse Deum.

5 Imò de esse actuali suo, quod indiuisibiliter totum tempus præsens, præteritum, & futurum, & æternitatem concernit, locutum ibi fuisse Deum. ad ea verba obseruatur merito Patres omnes apud catenam Lippomani recitati: quia cum tempus, quo allocutus erat Moyses Hebræos, Deique, à quo Deus loquebatur, erat, sed futurum: atque Deus ex tunc pro tempore futuro declarando nomine, etiam pro tunc, *Qui est*, se nominandum de præsentis intimaui: illud suum actuale esse, quod de præsentis declarabant verba illa, *Ego sum qui sum*, nunquam transiit, sed quouis tempore præsens fore demonstrat. Atque ita omnibus generationibus, & æternitate tota, nominandum statim proinde subiunxit.

6 Accedunt testimonia Patrum recitata, qu. 2. cert. 2. n. 6. & præcisè, qui de ente actuali, & esse exercito, ac concernente durationem, Deum illis verbis loqui, atque suam essentiam metaphysicam explicuisse docuerunt. Sed verba illa Naz. inibi data ex op. 49. repetenda hic sunt. *Ego ipsum, quod est, hoc erit substantia huius rei, quæ esse definitur.* Neque omittenda illa inextinctis verba. *Ego sum qui sum, & qui est misit me ad vos diuinitatis substantiam signant:* cum utrobique de esse metaphysico Dei agatur, ut num. 7. ostendebamus, atque verbo substantiuo concernente tempus, ratio entis, seu essendi, in quo uterque Essentiam metaphysicam Dei constituit, ab utroque expressè explicetur.

CERTAMEN II.

Rationibus eadem sententia stabilitur, atque ab oppositionibus asseritur.

1 Prima nostræ sententia ratio, ex generali principio de rerum possibilitate, seu essentia, & existentia desumendum est. Etenim, ut fusc ostendimus controu. metaphysica, seu logica, de ente, essentia, & existentia rerum, earum essentia, seu possibilitas, & existentia non solum realiter prorsus indistincta, & eadem contra Thomistas Dominicanos est, verum, & formaliter metaphysicè ex parte conceptus obiectiui eadem est, & infectibilis adhuc in nostra præcendentium prædicata ex parte obiecti sententia, ut ibidem contra nonnullos Thomistica nostræ Scholæ Doctores probabimus: imò eos, qui ex parte obiecti essentiam, & possibilitatem rerum, ab earum existentia in ipsis distinguunt, ad Dominicanos tandem, vel sponte iuros, vel relegare contendebamus: ex quo principio, verum est nostrò concipiendi modo, essentiam, possibilitatem, & existentiam diuersimodè apprehendi, sed tota ea diuersitas in nostris conceptibus, & modis, alio, & alio, concipiendi est, cum tamen ex parte obiecti eadem infectibilis formalis rei concipiatur. Sed de his & fufius, & proinde clariùs loco citato. Ex hoc verò principio conclusionem nostram ostendere pronum est. Si enim in rebus etiam contingentibus, & defectibilibus, ratio formalis obiectiva possibilis, seu veri entis, & essentia à ratione formalis existentia actualis nihilo prorsus differt: ergo nullatenus in Deo ente essentialiter necessitatio, & infectibilis in quo paralogismus (qui locum in contingentibus rebus habent) locus non est, ratio Entis à se, quo Essentia metaphysica Dei statuitur, eadem prorsus cum ratione existentis à se erit.

2 Verum licet aliter in essentia, & existentia creaturarum contingentium, & defectibilium res habere videatur; adhuc in Deo non haberet aliter: siquidem Ens à se absolute dictum, idem prorsus formaliter est, quod Ens actuale, & exercitè, id quod communi Patrum, & Scholasticorum, sensu comprobatur. Cum enim Deus illis Exodi verbis tantum de se, suæque essentia metaphysica dixerit. Exodi. *Ego sum qui sum; & qui est misit me ad vos*, id est esse, & fore semper actu, idem illis significari, atque esse Ens à se uniformiter Patres, & Theologi concludunt: licet ex his alij in eo totam essentiam Dei metaphysicam claudi asserant, alij verò vterius aliquid requirant: ergo esse Deum Ens à se idem esse formaliter, & ex parte obiecti, ac esse actu censent. Tertiò probatur: quia eo formaliter constituitur actu esse, & Ens actuale, & exercitè existens, quo formaliter excluditur contingentia non essendi, siue ipsius non esse, atque prædicato entis à se excluditur formaliter non esse illius, quod est Ens à se, & contingentia non essendi: ergo prædicatum entis à se formaliter, & essentialiter est Ens actuale, siue exercitè, existentia formalis à se illius, quod à se est.

3 Minor (quæ sola probationem desiderare fortassis videbitur) suadet, quia prædicatum entis à se formaliter est impossibilitas non existendi in eo, quod Ens à se est: ergo est formaliter exclusio non existentia, & contingentia non existendi eius, in quo est: ac proinde existentia actualis, & necessaria illius. Parer consequentia: quia impossibilitas formalis non existendi ei negatio formalis & necessaria negationis existentia, quod nihil aliud formaliter esse potest, nisi existentia positia actualis, & necessaria: negatio quippe negationis cuiusvis positium formaliter oppositum negationi sui est: ut negatio negationis existentia Petri, ipsa Petri existentia apud omnes formaliter est. Antecedens probatur: quia, licet potentia, seu possibilitas existendi possit concipi in actu primo, & in actu secundo, ac proinde virtualiter, seu potentialiter, & actualiter, seu formaliter, aut impossibilitas semper est formalis, & actualis est conceptu suo impossibilitas: ac proinde ei nequit actus primus seu potentia assignari: est enim negatio à se, & necessaria licet

sicut Deus Ens à se, & necessarium: quare, sicut im-
bilis, & negationis necessitate, eius, quod cam-
ber non datur, adhuc formaliter, actus primus, ita neq-
à se, necessitate eius existentia, & negationis neces-
sitate existentia sue actus primus, seu potentia, adhuc
formaliter potest dari: quo præcluditur eualio huius ar-
gumenti: nempe Ens à se formalem, & actuale impos-
sibilitatem sue existentia non esse, ut in antecedenti
asseratur. Sed solum impossibilitatem non existendi
virtute, & in potentia: quod rursus impugnabitur argu-
mento sequenti.

4. Quarto probatur conclusio: quia Ens à se, in quo
essentia metaphysica Dei constituitur, nequit essentia
cuiusmodi esse, quin è suo conceptu tale sit, cui cum fun-
damento à nobis attribuitur per rationem esse subiectum
radicale, & radicem, ex qua omnia attributa suboriantur:
nequit autem ita cum fundamento id à nobis enti à se at-
tribui, nisi concipiatur pro illo suo signo, & conceptu
formali existens à se: ergo Ens à se, quod essentia Meta-
physica Dei esse à nobis concipitur, & merito iudicatur,
claudit in suo formali conceptu pro illo priori existen-
tiam à se. Minor probatur: quia ratio subiecti primi ra-
dicalis, & radicis cuiuspiam alterius, siue Physica, siue
Metaphysica, nequit cum fundamento à nobis attribui
alicui non conceptu formaliter existenti, siue cum exi-
stentia: quare implicat concipi essentiam metaphysicam
Dei veram dari, quin concipiatur existentia, aut quod
idem est, prædicatum entis à se, quod omnium sententia,
est primum subiectum, & radix cæterorum Dei prædica-
torum: ergo nequit concipi, quin concipiatur à se exi-
stentia, ac proinde nequit esse existentia à se, essentia me-
taphysica, seu ente à se posteriori Metaphysicæ, cuius
Metaphysicus actus.

5. Respondent Murciani Recentiores, non esse opus,
ut concipiatur principium, aut subiectum metaphysicum,
imò neque physicum actum, sed satis esse, si virtualiter
concipiatur, & iudicetur de eo existentia: quod necessarium sit,
cum Dei essentiam, siue Ens à se fundamentum, & radicem
cæterorum concipimus, & iudicamus ob rationem di-
ctam: quia actus omnis exigit necessariò existentiam sui
principij: atque in super prædicatum existentia à se, at-
que universum existentia, transcendens est, quæ semper
supponunt ex parte subiecti fundamentaliter id, quod
formaliter præ se ferunt. Multa in his impugnanda occur-
rebant, circa doctrinam hanc de transcendentibus præ-
dicatis, quæ formaliter sunt prædicata, quæ transcendunt,
licet nostro concipiendi modo, eis intelligantur meta-
physicæ adiacere. Vnde etiam evincitur Ens à se, seu ef-
sentiam metaphysicam Dei, existentiam à se formaliter in
se claudere, quare eius actum metaphysicum esse non
potest.

6. Secundò. Idcirco, cum iudicatur expressè, & for-
maliter essentia Dei, seu ens à se, esse subiectum primum,
& radicem attributorum, & existentia, quæ in tua sententia
ex illis est, iudicatur virtualiter, & implicite ex parte
etiam essentia existentia: quia exigit actus omnis exi-
stentiam sui subiecti, & radicis, siue physicæ, siue meta-
physicæ: at exigit præsuppositum, & pro priori forma-
lem existentiam sui subiecti & radicis: ergo ea formalis
existentia iudicari debet, nec solum fundamentalis de ef-
sentia, ut iudicetur subiectum, & radix, siue physica, siue
metaphysica suorum actuum, & proprietatum: quare, &
Ens à se, siue essentia metaphysica Dei subiectum, & ra-
dix cæterarum proprietatum Dei vera iudicatur: ac
proinde existentia neque ente à se, neque essentia Dei
actus posteriori metaphysicæ esse potest, sed de eorum in-
stantiæ, & formali obiectivo conceptu.

7. Quæ vero contra nostram sententiam opponun-
tur, opponere possunt, levia sunt: Primò. Priorem esse
in Deo conceptum potentia ad existendum, quàm exi-
stentia ipsa exercita sit prioritate metaphysica. Constat
ex dictis saltem omnino esse: sed, ut summum, priorem
esse logicè: quo solum pacto potentia existendi neces-
sario in Deo potest cogitari. Secundò: è prædicato entis
à se, probati à priori necessarii existentiam Dei: sed
negatur facile: licet enim voces diversæ sint, aut synoni-
ma oratio est, idem vna, atque altera omnino etiam for-
maliter significans. Tertiò: (& est vnicum Recentiorum
Murcianorum argumentum) quia non possumus pro hoc

statu indicare Deum existere absque duplici conceptu ob-
iectivo, altero de existentia, siue de existendi actu, altero
de subiecto talis actus priori, in quo sit, & proinde essen-
tia metaphysica Dei: verum eodem argumento proba-
retur Ens à se adhuc possibiliter non esse Dei essentiam:
quia nec possumus pro hoc statu indicare aliquid esse Ens
in eo adhuc statu, nisi concepta entitate tanquam forma,
& ente, eam habente tanquam subiecto. Respondetur ergo
pro utroque abstracto, & concreto metaphysico, sub-
stantiæ accepto, idem omnino significare, ubi ratio sup-
positi non significatur nomine concreto, atque substanti-
uè hoc accipitur, ut patet in homine, & humanitate purè
philosophicè acceptis, ut ante mysterium Incarnationis
accipiebatur: atque in ratione entis substantiæ, ut tale,
vlturpati, quod idem prorsus, quod entitas est, atque ex
parte conceptus obiectivi, siue formalitatis conceptus si-
gnificat: quo pacto, & Ens actuale à se, siue existens à
se significat etiam: idem nempe ex parte obiecti, quod
entitatem, licet ex parte modi nostri concipiendi aliud
per rationem fingatur.

QVÆSTIO IV.

De Essentia Metaphysica Theologi- ca Dei.

QVÆSTIONEM hanc nemo hæcenus disputa-
uit: quia nemo etiam essentiam Dei metaphysi-
cam, in philosophicam, & Theologicam, uti nos,
diuisit: id est in essentiam metaphysicam Dei, quatenus
ex naturalibus principijs philosophicis innouitur, potuit ve
innoscere, & Dei Theologice ex fide, & reuelatione
mysteriorum de Trinitate, & Incarnatione noti, ex qui-
bus naturam à supposito, & personalitate (realiter, si de
humana loquamur, & formaliter, si de diuina) differre
Catholica veritas est. Quare de Deo philosophicè & me-
taphysicè agentes, eodem modo ac de Deitate essentiam
venati sumus: Theologicè, atque ad plenam fidei de my-
sterijs hinc lucem agendo, aliunde Dei metaphysica ef-
sentia statuenda nonnullis fortasse videatur.

CERTAMEN I.

Alter opinandi modus proponitur.

1. HAc in re, & quæstione propofita prima sententia
esse potest Dei, quatenus nomine concreto Deus,
Theologicè consideratur, essentiam metaphysicam esse
non solum communia necessaria Dei prædicata, sed &
personalia, à quibus præcisa Deitas, Deus concretè, seu
Persona non est. Ex fidei enim, & reuelationis de myste-
rio Trinitatis, & Incarnationis tempore, nomen Deus
significat, non naturam nudam, sed Personam, atque sub-
sistentiam, seu personalitatem affectam: ac proinde tres per-
sonalitates, quæ solæ in Deo sunt, significabit. atque ex
parte obiecti formalis significari supra essentiam meta-
physicam philosophicam, Theologica essentia metaphy-
sica Dei dicitur.

2. Secunda sententia (atque in hoc principio & mo-
do dicendo verosimilior) esse potest: Essentiam metaphy-
sicam Theologicam Dei, quatenus eo nomine Theolo-
gico sensu accepto, significatur, esse essentiam metaphy-
sicam cum personalitate vage sumpta hac, vel illa, non
autem cum omnibus personalitatibus diuinis: licet enim
re ipsa illas habeat diuina essentia, & natura, aut ex vi si-
gnificari huius nominis Deus, adhuc concretè Theologicè
sumpti, solum significatur personalitas diuina hæc, vel illa,
siue substantiæ Deus ex primario suo significandi modo,
siue adiectiue, ut etiam potest, vlturpetur: ut sepe con-
trouersus de Trinitate, & Incarnatione docuimus: præter-
tim controuersus eorum tract. post tertiam dist. de modi
loquendi in Trinitate, & de communicatione idioma-
tum in Incarnatione.

D 3

3. Tertia